

**ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ**

Казанцева А.О.

*аспірантка кафедри адміністративного права
юридичного факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Протягом останніх десятиліть особлива увага в країнах Європейського Союзу приділяється питанню створення незалежних органів державного регулювання або, як їх ще називають, регуляторів, метою діяльності яких є сприяння впровадженню ринкових механізмів та встановленню прозорих правил гри, ефективного здійснення державного регулювання та забезпечення сталого розвитку у певних сферах економіки.

Зокрема, такі органи утворюються для здійснення державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

В Україні законодавчі передумови створення окремого органу державного регулювання у сфері комунальних послуг були сформовані у 2010 році у зв'язку із прийняттям Закону України «Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг» [1]. Проте, Національна комісія регулювання ринку комунальних послуг України (з 07 липня 2011 року – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг) фактично розпочала свою діяльність лише у 2011 році. До закінчення процесу формування Національної комісії регулювання ринку комунальних послуг України протягом 2010 – 2011 років функції державного регулювання у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення здійснював орган державного регулювання у сфері енергетики – Національна комісія регулювання електроенергетики України.

У серпні 2014 року Президентом України Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг [2], одночасно з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики [3], було ліквідовано, а функції державного регулювання у сфері комунальних послуг покладено на новостворений орган державного регулювання – Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [4].

Вважаємо, що для визначення необхідності та доцільності покладення функцій з державного регулювання у сфері комунальних послуг на спеціально уповноважений центральний державний орган доцільно проаналізувати досвід європейських країн щодо інституційного забезпечення державного регулювання у сфері комунальних послуг.

У зв'язку з цим метою зазначеної доповіді є аналіз досвіду країн Центральної та Східної Європи з інституційного забезпечення державного

регулювання у сфері комунальних послуг, в яких функція державного регулювання у сфері комунальних послуг покладається на орган державної влади, повноваження якого поширюються на всю територію держави.

Покладення функцій з державного регулювання у сфері комунальних послуг на центральний орган державної влади є цілком характерним для країн Центральної та Східної Європи.

Зокрема, у *Болгарії* державне регулювання у сфері комунальних послуг здійснює Державна комісія з регулювання енергетики та водного господарства. Зазначена комісія є незалежним спеціалізованим державним органом, що здійснює регулювання у сферах електричної енергії та природного газу, централізованого опалення, водопостачання та водовідведення. Комісія є колегіальним органом, що складається з 7 членів (4 члени відповідальні за сферу енергетики та 2 члени відповідальні за сферу водопостачання та водовідведення), включаючи Голову Комісії. Голова та члени Комісії призначаються на посади Прем'єр-міністром шляхом видання відповідного указу на підставі рішення Ради Міністрів строком на 5 років з можливістю призначення на повторний строк. При цьому, вони мають право займати відповідні посади тільки два повних строки поспіль. Законодавством передбачена ротація членів Комісії. Два члени комісії з досвідом у сфері енергетики та один член з досвідом у сфері водопостачання та водовідведення повинні обиратися кожні два з половиною роки. До сфери діяльності Комісії належить регулювання діяльності підприємств, що надають послуги у сфері енергетики та водопостачання та водовідведення, шляхом прийняття та опублікування правил здійснення діяльності у відповідних сферах регулювання, методологій встановлення цін та тарифів, здійснення контролю за якістю наданих послуг, встановлення тарифів у відповідній сфері регулювання, ліцензування діяльності підприємств тощо [5].

Державне регулювання у сфері комунальних послуг у *Латвії* здійснює Комісія з регулювання комунальних послуг. Комісія здійснює регулювання у сферах електричної енергії, газу, тепла, виробленого за допомогою когенераційних установок, телекомунікацій, поштового зв'язку та залізничних доріг, сфері опалення, водопостачання та утилізації відходів. До складу Комісії з регулювання комунальних послуг входять 5 членів, які призначаються на посаду Парламентом Латвії за рекомендацією Кабінету Міністрів строком на 5 років. До основних повноважень Комісії у сфері комунальних послуг та енергетики належить здійснення ліцензування, встановлення цін та тарифів, захист прав споживачів, сприяння розвитку конкуренції, врегулювання спорів та контроль за якістю [6].

У *Литві* здійснення державного регулювання у сфері комунальних послуг віднесено до компетенції Національної комісії з контролю цін та енергії. Комісія є органом публічної адміністрації загальнодержавного рівня, до сфери діяльності якої сфера електричної та теплової енергії, природного газу, відновлюваної енергетики та транспорту, централізованого опалення, водопостачання та водовідведення. Національна комісія з контролю цін та енергії створюється на підставі Закону «Про енергетику». Її реорганізація та ліквідація здійснюється лише шляхом прийняття відповідного закону. Національна комісія з контролю цін та енергії складається із п'яти осіб – Президента Комісії (її голови) та чотирьох членів, які призначаються на посаду та звільняються з посади Сеймом за поданням Президента. Строк повноважень голови та членів комісії становить 5 років. Законами «Про енергетику», «Про питне водопостачання та водовідведення» та «Про сферу теплової енергії» закріплюються її повноваження, серед яких, зокрема: затвердження методології встановлення державно-регульованих цін; встановлення державно-регульованих цін та їх граничних рівнів; здійснення контролю за

застосуванням регульованих цін та тарифів; моніторинг того, чи ціни та тарифи, встановлені на місцевому рівні, відповідають методології та принципам ціноутворення; видача ліцензій на здійснення певних видів діяльності, призупинення дії ліцензій та його скасування, здійснення нагляду та контролю за ліцензованою діяльністю; застосування у межах своєї компетенції санкцій за адміністративні правопорушення в порядку, встановленому Кодексом про адміністративні правопорушень Литви; вирішення спорів у досудовому та позасудовому порядку тощо [7].

Державне регулювання у сфері комунальних послуг у *Словаччині* здійснює Управління з регулювання мережевих галузей. Управління є органом державної влади загальнодержавного рівня, що здійснює державне регулювання мережевих галузей, до яких законом віднесено сферу електричної енергії, природного газу, централізованого теплопостачання та водопостачання. До складу Управління з регулювання мережевих галузей входить Голова та Правління з регулювання. Голова призначається на посаду та звільняється з посади Президентом Словаччини за пропозицією Уряду. Голова Управління за посадою є Головою Правління з регулювання. Правління з регулювання – це незалежний колективний державний орган, відповідальний за формування політики регулювання. До складу Правління входять Голова та 6 членів. При цьому, три члени Правління призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом за пропозицією Національної Ради Словаччини, а три члени – за пропозицією Уряду. Строк повноважень Голови та членів Правління з регулювання становить шість років. Управління з регулювання мережевих галузей забезпечує прозору, недискримінаційну та ефективну конкуренцію з урахуванням захисту прав споживачів, ефективне функціонування ринку у відповідних галузях, здійснює видачу ліцензій, визначає та затверджує метод, процедури та умови встановлення цін та тарифів [8].

Отже, з огляду на досвід країн Центральної та Східної Європи вважаємо, що в Україні створення єдиного органу, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг на даному етапі розвитку є цілком виправданим та обґрунтованим. Здійснення державного регулювання у сфері комунальних послуг тісно пов'язане із здійсненням державного регулювання у сфері енергетики, особливо в питаннях встановлення цін та тарифів, видачі ліцензій, захисту прав споживачів тощо. Напрацювання та досвід державного регулювання у сфері енергетики можуть бути використані і у сфері комунальних послуг.

Але, на нашу думку, будь-які зміни у сферах енергетики та комунальних послуг, зокрема, в контексті ліквідації старих та створення нових органів державного регулювання, мають впроваджуватися поетапно з урахуванням єдиного цілісного бачення основних напрямків реформування та з дотриманням встановленого законодавством порядку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» від 09 липня 2010 року № 2479-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 49. – С. 1761. – Ст. 571;
2. Указ Президента України «Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг» від 27 серпня 2014 року № 692/2014 // Офіційний вісник Президента України. – 2014. – № 37. – С. 19. – Ст. 1559;
3. Указ Президента України «Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики» від 27 серпня 2014 року № 693/2014 // Офіційний вісник Президента України. – 2014. – № 37. – С. 20. – Ст. 1560;
4. Указ Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних

послуг» від 27 серпня 2014 року № 694/2014 // Офіційний вісник Президента України. – 2014. – № 37. – С. 20. – Ст. 1561;

5. Energy Act of the Republic of Bulgaria as of 26 November 2003 (As last amended on 26 July 2013) [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.erranet.org>;

6. Member Profiles of the Energy Regulators Regional Association [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.erranet.org/AboutUs/Members/Profiles>.

7. Law of the Republic of Lithuania «On Energy» as of 16 May 2002 № IX-884 (As last amended on 21 June 2012 – No XI-2093) [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=481139;

8. Law of the Slovak Republic «On Regulation in Network Industries» as of 31 July 2012 № 250/2012 [Electronic Resource]. – Mode of access: www.economy.gov.sk.

Науковий керівник: Ващенко Юлія В'ячеславівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка